

РЕЦЕНЗІЇ

Мартинюк А. П.

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

РЕЦЕНЗІЯ НА МОНОГРАФІЮ А. А. МАРЧИШИНОЇ «ГЕНДЕРНА ІДЕНТИЧНІСТЬ В АНГЛОМОВНОМУ ПОСТМОДЕРНІСТСЬКОМУ ДИСКУРСІ: СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ТА ЛІНГВОПОЕТИЧНИЙ АСПЕКТИ (НА МАТЕРІАЛІ НАУКОВИХ, ПУБЛІЦИСТИЧНИХ ТА ХУДОЖНІХ ТЕКСТІВ)»¹

Проблема людини в тексті як один із численних аспектів сучасних соціогуманітарних студій складає насамперед спосіб осмислення розмаїтих вимірів життя, вміщених у матрицю лінгвальних ресурсів і критеріїв текстуальності. Гендерна ідентичність, втілена в тканину тексту, ретранслює уявлення про індивідуалізовані ознаки особистості, зануреної в певний соціальний і культурний контекст. Монографія А. А. Марчишиної є комплексним дослідженням мовних засобів актуалізації гендерної ідентичності як лінгвокультурного та лінгвопоетичного феномена в англomовних постмодерністських наукових, публіцистичних і художніх текстах.

Актуальність рецензованої праці зумовлена спрямованістю сучасних лінгвістичних досліджень на експлікацію проявів людського чинника в тексті, на розкриття впливу постмодерністського світогляду на оприявлення соціокультурних явищ вербальними засобами. Актуальність не викликає заперечень з огляду на відсутність комплексного дослідження гендерної ідентичності в текстах постмодерністського дискурсу, прогалини в наявних класифікаціях різновидів гендерних ідентичностей та недостатнє висвітлення новітніх ідентичностей у теоретичних джерелах. Монографія є відповіддю на назрілі виклики мовного означування гендерної самототожності в різностильових текстах з опертям на аналіз і систематизацію емпіричних даних.

Автор підводить солідне **теоретичне підґрунтя** (розділ 1) під аналіз ключового поняття – гендерної ідентичності: викладає теоретичні засади дослідження гендеру й історико-парадигмальні параметри ідентичності; апелює до тлумачення ідентичності в соціогуманітаристиці; простежує етапи становлення гендерної ідентичності та розглядає її лінгвістичну природу. Ці логічні кроки уможливають виокремлення **одиниці аналізу** (гендерного маркера) та контексту його актуалізації (гендерно маркованого текстового фрагмента).

А. А. Марчишина послуговується широким арсеналом методичного інструментарію, мотивуючи його використання необхідністю вирішувати поставлені у вступі завдання. Серед залучених **методів** – різноманітні види аналізу (дефініційний, компонентний, стилістичний, контент-аналіз), методи інтерпретації та фразеологічної ідентифікації, опозицій і спостереження, прийом стереотипізації. Дослідження виконане в матриці антропоцентричного принципу, у фокусі соціокультурного й інтердисциплінарного/трандисциплінарного підходів. Обґрунтування доцільності аплікації кожного з методів детально та ілюстративно викладене в другому розділі.

Гендерна ідентичність тлумачиться як гетерогенний трандисциплінарний феномен, що охоплює біологічний, психологічний, соціальний і культурний компоненти. Уявлення про гендерну ідентичність у наукових текстах маніфестується як вербалізоване поняття, у публіцистичних текстах відтворюється у вигляді стереотипу, а в художніх – через гендерні типажі. Аналіз лінгвопоетичних ресурсів відображення гендерної

¹ Марчишина А. А. Гендерна ідентичність в англomовному постмодерністському дискурсі: соціокультурний та лінгвопоетичний аспекти (на матеріалі наукових, публіцистичних та художніх текстів). Кам'янець-Подільський: ПП Буйницький О.А., 2018.

ідентичності з досить репрезентативної вибірки матеріалу дослідження (тексти 51 наукової статті з фахових англomовних різногалузевих періодичних видань соціогуманітарного спрямування загальним обсягом 459 сторінок, тексти 62 публікацій з англomовних періодичних видань, тексти 9 романів англomовної постмодерністської художньої прози загальним обсягом 2 696 сторінок) дав змогу автору здійснити їх таксономію: лексико-семантичних і стилістичних засобів (у текстах наукового дискурсу), мовних засобів відтворення постмодерністських маскулінних/фемінних/квір стереотипів (у текстах публіцистичного дискурсу), вербальних одиниць відображення маскулінних/фемінних/квір типажів (у текстах художнього дискурсу).

Наукова **новизна** рецензованої монографії полягає в тому, що в ній уперше здійснено комплексне дослідження гендерної ідентичності як гетерогенного трансдисциплінарного феномена з тривалою історією становлення, ризоматичною будовою, а також як процес і результат осмислення індивідом своєї гендерної сутності на тлі широкого соціокультурного, етнонаціонального й статевно-сексуального контексту, що отримує мовне оформлення за допомогою гендерних маркерів – одиниць різного лінгвістичного статусу, які актуалізують свою гендерно релевантну семантику в гендерно маркованих текстових фрагментах.

Структура монографії виважена й послідовна, відображає логіку проведеного дослідження та черговість виконання завдань. Лаконічні й конкретні **висновки** підсумовують отримані результати, конкретизують викладений масив інформації.

Критичні зауваження стосовно рецензованої праці мають радше рекомендаційний характер. Так, монографія значно виграла б, якби дослідження містило аналіз текстів юридичного дискурсу, оскільки постмодерністські трансформації суспільної свідомості, моралі й цінностей відобразились також у законодавчому полі, а переосмислення дискусійних аспектів статево-гендерної кореляції закріпилося в юридичних нормах. Це можна вважати побажанням для подальших наукових пошуків автора, які, безсумнівно, є перспективними.

Усе викладене дає підстави констатувати, що монографія «Гендерна ідентичність в англomовному постмодерністському дискурсі: соціокультурний та лінгвопоетичний аспекти (на матеріалі наукових, публіцистичних та художніх текстів)» є важливим кроком до з'ясування природи досліджуваного феномена з позицій соціології, психології, лінгвокультурології та лінгвопоетики, а також стане в нагоді всім, хто цікавиться лінгвістикою постмодерністського тексту, гендерологією та загалом проблемами сучасної соціогуманітаристики.